

MOMENTS IMPORTANTS, CONSTANTS ACADÈMIQUES

Memòria del Curs 1980 - 1981 a l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya *

per

JOSEP D. GUARDIA I CANELA
*Secretari de l'Acadèmia de Jurisprudència
i Legislació de Catalunya*

L'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació es constitueix l'any 1840 amb l'ampla finalitat que del seu mateix nom es desprèn. I quan s'aproven els seus primers Estatuts, el 29 de desembre del mateix any, sota la Presidència de Ramon Roig i Rey, l'article primer proclama «La Academia tendrá por objeto las grandes cuestiones de Jurisprudencia y Legislación», idea que, amb diferents expressions, es manté fins als actuals Estatuts aprovats el 6 de juny de 1979. Bé podríem dir, aplicant anàlogament l'expressió cèlebre de Terenci que d'antic l'Acadèmia ha volgut que «res jurídic li fos aliè».

Però, no hi ha cap dubte, també, de que el Dret de Catalunya ha estat objecte d'un interès específic per part de la Corporació. L'article quart dels Estatuts de 1840 feia objecte de la Secció de Legislació Civil «a las leyes generales del Reino y a las especiales del Principado y demás provincias de España». I el 12 de juliol de 1842, a la primera sessió inaugural de l'Acadèmia el segon President, Josep Bertran i Ros, insistia en el mateix sentit dient:

«Muchas son señores las causas que concurren en que se reconozca en nuestra Institución el concepto de su elevada importancia para el bien público, pero muchos también los escollos que debe superar nuestra constancia. Entre las causas recordaré con preferencia las siguientes: necesidad de arraigar, cuanto posible sea, la confianza de los ciudadanos en la administración de la justicia; sistema actual de gobierno; reforma de las leyes civiles; y *conveniencia, por fin, de proteger y salvar los fueros provinciales en lo que la experiencia ha justificado ser útiles para la prosperidad del Principado.*»

Des dels mateixos inicis de la vida corporativa ha estat, doncs, constant acadèmica la ocupació preferent per les qüestions referents al Dret de Catalunya. I aquesta actitud general es manifesta d'una manera especial en els moments

* Llegida a la sessió extraordinària, pública i solemne, celebrada al Saló d'Actes de l'Iltre. Col·legi d'Advocats de Barcelona el dia 20 de gener de 1982.

més importants i transcendents. Permeteu-me que en faci un petit record referit precisament a dos temps que presenten no poques característiques semblants a les actuals, dels que, en aquest acte d'alguna manera rememorem el centenari i el cinquantenari: els cursos 1880 - 81 i 1930 - 31.

Durant el Curs 1880 - 81, l'Acadèmia dedicà preferent atenció a la consideració del Reial Decret de 2 de febrer de 1880 que posava en marxa el nou intent codificador que fóra definitiu i que als efectes d'obtenir la més ampla acceptació agregava a la Comissió de Codis un representant per cada una de les regions dites forals. Així en la immediata sessió de 13 de febrer es nomenà una Comissió integrada pels Srs. Valls, Cadafalch, Torrabadella, Enrique, Permanyer, Brocà i Casades. I especialment significatiu resulta que l'Acadèmia, finalment, enfront del dictamen general de la Comissió, en sessió del dia 20 de desembre, fes seu el vot particular del Sr. Permanyer, que mantenia una postura de més clara oposició a la tendència unificadora del Codi que es començava a prefigurar.

I en el Curs de 1880 - 81, presidint ja l'Acadèmia Duran i Bas, que havia substituït a Joan Bta. Orriols, i actuant de Secretari, Permanyer i Ayats, la principal obra corporativa consisteix en l'elaboració preparada per una Comissió formada pels senyors Bertran, Vergés i Bosch d'una «Exposición que la Academia de Jurisprudencia y Legislación de Barcelona ha dirigido al Senado sobre la necesidad de que se sigan aplicando en Cataluña los Códigos Romanos y Decretales en los casos en que actualmente se acude a sus textos, aunque se promulgue un Código Civil general para todo el reino, hasta que se haya sancionado y publicado la Ley de excepción prevista en el párrafo primero de la Base 17 del Proyecto de Ley del Excmo. Sr. Ministro de Gracia y Justicia de 21 de octubre de 1881».

Actitud d'especial atenció al dret de Catalunya, i no tan sols en l'aspecte defensiu ans també en el constructiu. I així resulta molt expressiu que el tema del concurs per l'any 1881 - 82 proposat pel President Orriols fos: «Instituciones de derecho foral de Cataluña que conviene incluir en el nuevo Código Civil y fundamentos filosóficos, jurídicos y económicos que los abonan».

I no solament tasca individual ans també intensa participació corporativa en el Congrés Català de Jurisconsults, que es reuneix el 31 de desembre de 1880.

I si donem un pas de cinquanta anys endavant i ens situem al Curs 1931 - 32, els moments tornen a ésser importants i les constants acadèmiques es mantenen. Amb aquestes paraules ho expressava el Secretari, Jaume Cots i Gorchs a la ressenya, tot dient: «L'Acadèmia... que compta ja amb una llarga vida, esmerçada en l'estudi dels problemes jurídics... i al conreu amorós de les institucions jurídiques de la terra, ha continuat en aquest darrer curs acadèmic tan pròdig en esdeveniments, la tasca assenyalada en el seu estatut fonamental...».

I especialment significatiu resulta que el discurs llegit en aquella ocasió pel President Ramon Coll i Rodés tractés sobre «La restauració del Dret Català», i en la seva introducció expressés: «En tractar de la tria del tema que havia d'exposar a la vostra benèvola atenció no he pogut sostreure'm, ni al culte fervorós que l'Acadèmia des de la seva fundació en 1842, ha vingut dedicant, sense desfallesces, al nostre Dret Català, ni a la situació actual de Catalunya, que té molt pròxim l'instant en que li sigui reconegut l'Estatut que ha de consagrar la nostra autonomia i presidir la reconstitució de les nostres característiques nacionals, entre les quals figura el dret en lloc preeminent».

Podríem dir que ja des d'aleshores comença a gestar-se el I Congrés Jurídic Català que, finalment, tindrà efecte en els difícils temps de l'any 1936.

* * *

En el curs de que aquesta Memòria constitueix ressenya, l'Acadèmia ha tingut clara consciència de que ens trobavem en uns moments importants i que calia mantenir les constants acadèmiques. I això s'ha fet en una doble línia amb les clares arrels abans esmentades: d'una part impulsant l'organització del III Congrés Jurídic Català amb la finalitat de — com diu l'article segon del Reglament: «examinar els termes més importants del dret català actual, tant el públic com el privat, i les seves perspectives futures, a partir de l'ordenament institucional bàsic recollit a l'Estatut d'Autonomia i de la realitat social catalana»; de l'altra, interessant-se vivament en el plantejament i contingut de les reformes legislatives en l'àmbit del dret civil català.

Pel que fa a l'organització del Congrés, la participació de l'Acadèmia fou singularment rellevant. Són Acadèmics: els dos Presidents, Miquel Casals i Josep J. Pintó, en llur condició de titulars de les dues entitats convocants — l'Acadèmia i el Col·legi d'Advocats de Barcelona —; quatre dels cinc membres de la Comissió Executiva — els Srs. Vilaseca, Puig Ferriol, Guàrdia i Puig Salellas; la Secretària, Sra. Roca i Trias — i el President de la Comissió d'Estudis senyor Fernández de Villavicencio, i molts d'altres formen part de la Comissió Organitzadora en la que expressament representen l'Acadèmia els Srs. Casals, Vilaseca, Font Rius, Segura i Vives.

Està ja fixat el temari amb cinc seccions: la primera: l'ordenament jurídic català; la segona: institucions polítiques de Catalunya; la tercera: l'Administració pública de la Generalitat; la quarta: l'abast de les competències en dret privat, i la cinquena: qüestions de dret de família i successions.

En aquests moments el Congrés es troba en un període de reflexió sobre ell mateix — sempre necessari — del que estem segurs haurà de sortir amb una major força i eficàcia.

En l'altre ordre de coses, l'Acadèmia féu objecte d'especial atenció la reforma legislativa en matèria de dret civil: en nombroses ocasions es plantejaren interessants debats sobre la manera en què la reforma del dret civil de Catalunya havia de dur-se a terme, que es feren arribar a les més altes instàncies de Catalunya; es constituïren també comissions de treball com les que, integrades pels senyors Puig Salellas i Fernández de Villavicencio, estudià l'incidència de la llei estatal de 7 de juliol de 1981 — l'anomenada llei del divorci — sobre les diferents institucions del Dret Civil de Catalunya, i la que, constituïda pel senyor Faus i la senyora Roca, estudià especialment el tema de la successió intestada; i s'examinà amb particular atenció la qüestió d'inconstitucionalitat plantejada en relació a l'article 252 de la Compilació.

En els darrers temps, l'actuació de la Corporació i dels seus membres en aquesta matèria ha estat especialment important. Quan l'Honorable Conseller de Justícia de la Generalitat i estimat company acadèmic, Ignasi de Gispert es dirigí a la nostra Corporació i altres altes instàncies jurídiques del país, la resposta dels acadèmics fou d'immediata i total disposició. Sobre el contingut material del treball acadèmic, probablement ens en parlarà el President en el discurs inaugural del Curs; però voldria reflectir en aquesta Memòria que per a

culminar el treball en la curta data prefixada, la Comissió designada a l'efecte integrada pels senyors Casals, Pintó, Faus, Puig Salellas, Figa, Puig Ferriol, Guàrdia i la Sra. Roca —, el Ple de l'Acadèmia i el President treballaren sense repòs; però a més fou intensa la participació d'Acadèmics en els dictàmens formulats per altres institucions com la Comissió Jurídica Assesora — Faus —, el Col·legi d'Advocats — Pintó i Guàrdia —, l'Audiència Territorial — Gómez de Membrillera —, el Col·legi de Notaris — Figa —, la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona — Roca Trias — i la de la Universitat Autònoma — Puig Ferriol —.

* * *

El curs 1980 - 1981 s'inaugurà públicament i solemne el dia 26 de novembre de 1980 amb la lectura de la Memòria titulada «Sentiments i treballs», pronunciant a continuació el discurs d'obertura l'Acadèmic i Censor a la Junta de Govern, Lluís Figa i Faura sobre «La interpretació judicial de la norma», en la que, com en ell és habitual, ens oferí una profunda i valenta reflexió sobre aquesta tasca fonamental de l'aplicació del dret.

El dia 10 de desembre de 1980 l'Acadèmia suspengué la prevista sessió per tal d'assistir corporativament al merescut i emotiu homenatge tributat al Sr. Noguera pel Col·legi de Notaris de Barcelona.

El següent dia 18 de desembre es celebrà l'acte acadèmic públic i solemne de presentació del llibre *El pactismo en la Historia de España*, amb les intervencions destacades dels Srs. Pintó i Casals i de l'Acadèmic corresponent, senyor Joan Vallet i de Goytisolo.

El dia 25 de febrer de 1981 l'Acadèmia rebé com a membre numerari a l'Acadèmic electe Sr. Josep Maria Puig i Salellas, qui pronuncià el preceptiu discurs d'ingrés sobre el tema: «Les relacions econòmiques entre esposos en la societat catalana d'avui», estudi del major interès sociològic i jurídic, especialment quan tothom està d'acord en que s'imposen profundes reformes sobre la qüestió. Contestà en nom de la Corporació, l'Acadèmic numerari Sr. Raimon Noguera, amb les humanes i precises paraules amb que ens té acostumats. A l'acte assistí el President de la Reial Acadèmia de Ciències Econòmiques i Financeres, Sr. Piqué i Batlle, Corporació de la que el Sr. Puig i Salellas havia estat nomenat membre el dia 14 de gener anterior.

El dia 13 de maig de 1981, l'Acadèmia homenatjà el seu membre numerari, Sr. Josep Puig i Brutau, amb motiu de l'acabament de la publicació de la transcendental obra *Fundamentos de Derecho Civil*, celebrant un acte acadèmic públic i solemne amb intervencions de la seyonra Roca i Trias i dels senyors Puig i Ferriol i Fernández de Villavicencio.

Si aquests foren els actes extraordinaris, la vida acadèmica normal es desplegà en les sessions ordinàries. Se'n celebraren els dies 14 i 28 de gener, 11 de febrer, 11 i 25 de març, 8 i 29 d'abril, 14 d'octubre, 4 i 18 de novembre i 2 i 9 de desembre.

Cal destacar, entre les tasques realitzades juntament amb les esmentades al principi, la participació de l'Acadèmia en la constitució de l'Institut de Dret Comparat de Barcelona, segons escriptura atorgada davant el Notari i Acadèmic Sr. Figa Faura, el 26 de març de 1981; els estudis sobre el projecte de llei sobre la lletra de canvi i el xec; i la intervenció de diferents acadèmics en el curs de Dret Civil Català promogut per la Delegació a Girona de la U.N.E.D. En sessió

del 14 d'octubre proppassat l'Acadèmia adoptà l'acord de que el títol de la *Revista Jurídica de Catalunya*, que s'edita conjuntament amb l'Il·ltre. Col·legi d'Advocats de Barcelona, retorni a l'expressió catalana.

Esment especial mereix la revisió efectuada pel Sr. Ramon Faus i Esteve d'una de les obres de Roca i Sastre, *Comentarios a la Compilación del Derecho Civil Especial de Catalunya* que, ja corregides les proves d'impremta, veurà la llum pública properament.

* * *

Bo és que la Memòria doni compte també dels èxits i honors dels seus membres, que d'aquesta manera ho són de la Corporació. I així constatem que, durant el curs que ressenyem, el Sr. Lluís Roca-Sastre i Muncunill, fou elegit Degà del Col·legi de Notaris de Barcelona; que el Sr. Fernández de Villavicencio fou nomenat Degà de la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona i, juntament amb el Sr. Roca-Sastre, designats membres del Consell Consultiu de la Generalitat de Catalunya que el primer presideix per decisió unànime dels integrants; que el Sr. Guàrdia i Canela fou designat membre de la Comissió Jurídica Assessora de la Generalitat; que el Sr. Vilaseca i Marcet obtingué el premi «Avui» de treballs periodístics pels articles publicats en aquest diari amb el títol *La divisió territorial de Catalunya i l'administració pública autonòmica*, que el Sr. Soto i Nieto ha ingressat a l'Acadèmia de Doctors de Catalunya i Balears, i que els senyors Puig i Salellas i Noguera i Guzman han estat designats membres del capítol espanyol del Club de Roma. Pel seu íntim significat, encara que fora del món jurídic, recordem que en sessió celebrada al Saló de Cent el dia 16 de novembre de 1981, Octavi Saltor i Soler guanyà la flor natural dels Jocs Florals de la tercera edat. A punt de tancar-se aquesta Memòria ens arriba la notícia de l'atorgament pel Consell Executiu de la Generalitat de la Creu de Sant Jordi als companys Srs. Faus i Noguera, que ens congratula sobremanera, i per la qual l'Acadèmia els felicita ben cordialment.

Pel que fa a les Conferències pronunciades per Acadèmics, cal destacar la que en el Curs Especial de Dret Matrimonial professà el Sr. Puig i Ferriol el dia 20 de novembre de 1980 amb el títol «Cuestiones de Derecho Sucesorio en relación a las situaciones de separación, nulidad y disolución (sucesión abintestada)»; en el curs de Dret Civil Català, el dia 1 de desembre de 1980 Lluís Figa parlà sobre «El pagament de les llegítimes»; el 12 de gener de 1981, Josep D. Guàrdia sobre «Rescissió per lessió»; el 19 de gener, Ramon Faus sobre «Les disposicions testamentàries fiduciàries»; el 26 de gener, Lluís Puig sobre «El fideïcomís en la vida familiar catalana»; el 9 de febrer, Josep Maria Puig sobre «Règim econòmic matrimonial a Catalunya: la separació de béns»; el 16 de febrer, Encarna Roca sobre «La situació del cònjuge vidu»; el 2 de març, Josep J. Pintó sobre «La protecció dels creditors en el règim jurídic de separació de béns»; el 16 de març, Manuel Albaladejo sobre «El fideicomiso de residuo y la sustitución preventiva de residuo»; el 6 d'abril, Miquel Casals sobre «Les crisis empresarials en els règims de separació de béns»; el 4 de maig Raimon Noguera i Lluís Roca-Sastre sobre «El Tribunal de Censos», i el 18 de maig, Ignasi de Gispert posà la cloenda del Curs tractant de «La reforma del Dret Civil a Catalunya».

En altres camps de la ciència jurídica, el senyor Gómez i de Membrillera, el dia 5 de febrer, pronuncià una conferència sobre «Procedimientos judiciales

derivados de la propiedad horizontal», i el dia 28 d'abril sobre: «La nulidad de matrimonio (derecho sustantivo y procesal). El mateix dia, Miquel Casals intervenia a la commemoració del Centenari de la Ley de Enjuiciamiento Civil amb una Ponència titulada: «La eficacia de la ejecución». Durant el curs d'estiu organitzat per la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Vitoria, el senyor Puig i Salellas donà una conferència sobre: «La cooficialitat lingüística com a problema jurídic», el dia 24 de juliol; Ramon Faus invitat pel Col·legi d'Advocats de Lleida parlà, el mes d'octubre, sobre «La filiació extramatrimonial i la Compilació». Finalment el dia 12 de novembre, el senyor Fernández de Villavicencio exposà «Los efectos de la sentencia de divorcio».

Pel que fa a altres actes relacionats amb el món jurídic, els senyors Faus, Casals i Pintó intervingueren en l'homenatge tributat a Ramon Maria Roca i Sastre, en la segarrenca Guissona, el passat mes de juny; els senyors Faus i Puig i Feriol i la senyora Roca, en les Jornades de Dret Català celebrades a Andorra, el mes de setembre; i també l'activíssim Sr. Faus assistí a les sessions de la Unió Internacional del Notariat, a Asunción del Paraguai, el mes de març, i a Roma, el mes d'octubre.

En l'àmbit de les publicacions cal recordar les del senyor Soto Nieto sobre aspectes materials i processals de la solidaritat en el camp de l'illícit culpós civil, a la Revista de «Derecho Procesal» i a la de «Derecho Privado» així com la seva intervenció, com a Ponent, al IV Congrés Nacional de Seguretat al Tràfic, celebrat a Barcelona de l'1 al 15 de març de 1981. També, al llarg d'aquest curs, s'han publicat unes conferències pronunciades temps abans pel senyor Noguera sobre *La doble redacción de los antiguos documentos notariales de Cataluña*, i pel Sr. Faus sobre *La evolución de los Estatutos de la Sociedad Anónima a través de los protocolos notariales*.

* * *

Acabo. Hem repassat, fins ara, de quina manera l'Acadèmia ha estat fidel a les seves constants històriques en els importants moments del curs passat.

Sembla que la importància dels que es preveuen pel curs que avui inaugurarem, en cap cas ha d'ésser menor. Confiem en que amb la lleial cooperació de tothom, l'Acadèmia segueixi complint les seves finalitats de sempre, al servei del Dret i de Catalunya.